

MECHELEN, Frans van, socioloog, politicus (Turnhout 26 april 1923).

Moderne humaniora te Turnhout, kandidaat burgerlijk ingenieur aan de Katholieke Universiteit te Leuven (KUL) (1943), baccalaureus wijsbegeerte KUL (1945), doctor politieke en sociale wetenschappen KUL (1952) op een proefschrift over Arbeider, loon en ondernemingsgemeenschap. Na enige jaren wetenschappelijk onderzoek was hij in 1950-'51 redactiesecretaris van het dagblad Het Nieuws van den Dag te Brussel, daarna ambtenaar, tot hij in 1955 docent werd aan de KUL, waar hij sinds 1959 gewoon hoogleraar is (demografie en methodiek van het sociaal onderzoek). Sinds 1960 is hij voorzitter van Mens en Ruimte, een studiegroep voor ruimtelijke ordening, en sinds 1961 voorzitter van de Bond van Grote en van Jonge Gezinnen, twee ambten die hij tijdens zijn ministerschap niet waarnam. In 1965 koos het arrondissement Turnhout hem tot kamerlid voor de Christelijke Volkspartij, waarin hij behoort tot de richting van de christelijke arbeidersbeweging. In 1968 werd hij minister van Nederlandse Cultuur in de regering-Eyskens-Merlot, in 1971 in de regering-Eyskens-Cools (tot januari '73).

Als scholier was Van Mechelen actief in de Katholieke Studenten Actie (KSA), als student aan de universiteit had hij veel aandacht voor de Groot-

nederlandse idee. In 1947 was hij de man achter het solidaristische weekblad Branding (z. aldaar). In de jaren vijftig was Van Mechelen een der ijverigste publicisten over de problemen van de werkersmobiliteit en de werkverschaffing in Vlaanderen, die leidden tot een campagne voor „werk in eigen streek”. Hij ijverde tevens voor de vernederlandsing van het bedrijfsleven en de actie voor een beschaafde omgangstaal in Vlaanderen. Ook de demografische vraagstukken van het Vlaamse land kregen ruime aandacht. In 1966 werd hij de eerste voorzitter van de Commissie van Advies inzake Nederlandstalige Culturele Centra, instellingen die hij in studies voorbereid had.

Van Mechelen, die een der eersten was die de term „cultuurfederalisme” gebruikte met de bedoeling het begrip „federalisme” van het daarop rustende taboe te bevrijden, speelde een belangrijke rol in de splitsing van de unitaire Bond van Grote Gezinnen en in de daaropvolgende reorganisatie van deze vereniging, die hij zag als een socio-culturele drukgroep die ook een specifiek Vlaamse taak heeft.

Als minister van het nog jonge departement van Nederlandse Cultuur legde hij de nadruk op het belang van de cultuurspreiding door het activeren van de culturele centra (z. aldaar) en begon hij sinds 1968 een actieve Vlaamse aanwezigheidspolitiek in het Brusselse door de inplanting van zulke centra in de zgn. „gordel van smaragd”, d.w.z. de Vlaamse randgemeenten van Brussel. De zgn. „on-omkeerbaarheid” van de verfransing te Brussel weigerde hij te aanvaarden. Van die gedachte uit voltooide hij het net van het Nederlands kunstonderwijs in de hoofdstad, liet hij in 1971 twintig Nederlandse speelterreinen inrichten en voegde hij daar vier jeugdclubhuizen aan toe. Het was op zijn aandrang dat bij de Bond van Grote en van Jonge Gezinnen de idee groeide van het in 1966 opgerichte en later door hem als minister bevorderde Contact- en Cultuurcentrum Brussel (z. aldaar). Tegelijk met deze aanwezigheidspolitiek legde Van Mechelen de nadruk op de decentralisering en achtte hij het dringend geboden dat de maatschappelijke zetel van de bedrijven overgebracht wordt naar de plaats waar het werk gedaan wordt. Onder zijn leiding werden de diensten van het BLOSO en van de Internationale Culturele Betrekkingen gesplitst, terwijl na een langdurig conflict met het departement van Franse Cultuur de fifty-

fifty-verdeling van de financiën definitief doorbroken en het budget volgens bepaalde objectieve normen vastgesteld werd. De autonomie bracht mee dat het ministerie van Nederlandse Cultuur een eigen politiek van Vlaamse uitstraling in het buitenland kon gaan voeren, met o.m. in de jaren 1970-'73 als resultaat diverse grote tentoonstellingen van Vlaamse schilderkunst in Parijs, Stockholm, Madrid, Londen, New York en in Japan.

In het binnenland wilde Van Mechelen een dynamische cultuurpolitiek voeren door o.m. de oprichting van het Ballet van Vlaanderen (1969) en van de Kleinkunstacademie (1969), terwijl de begroting voor film, jeugdvolksontwikkeling sterk verhoogd werd.

Van Mechelen wilde een nauwe samenwerking met Nederland, wat tot uiting kwam bij de gelijkstelling van sommige diploma's in beide landen en bij de spellingdiscussie, waarin hij voorstander was van een progressieve, maar in elk geval definitieve en ondubbelzinnige regeling. Deze spellingdiscussie kwam niet tot een oplossing, wat hij als de grote ontgoocheling van zijn ministerschap beschouwde.

WERKEN : *De zonedronken ruiter* (roman, z.j.); - *De ontwikkeling van de volkskracht in Vlaanderen* (1957); - *Arbeidsmogelijkheden in eigen streek* (1958); - *Waarom vervlaamsing van het bedrijfsleven?* (1958); - *Lodewijk De Raet en de hedendaagse sociaal-economische problemen in Vlaams-België* (1960); - *De Brusselse Randgemeenten* (in samenwerking) (1964); - *Colloquium Nederlandstalige Jeugd-Brussel* (1969); - *Het Cultureel centrum* (in samenwerking) (1970).

LITERATUUR : *21 maanden Nederlands cultuurbeleid voor Brussel-hoofstad* (1970); - *Over het algemeen Cultuurbeleid*, speciaal nummer van *Open Deur* (1972); - *Frans Van Mechelen, de man die het doet* (1972); - D. Billiet, *Newsletter sprak met Frans van Mechelen*, in *Newsletter* (november 1973).

GASTON DURNEZ